

Kirjanpitoyksikkö- ja rahastokohtaiset kannanotot tilinpäätösvoodelta 2010

VIRASTOT ja LAITOKSET

Verohallinto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Verohallinto on tehostanut toimintaansa nostamalla verotuksen automaatioastetta, lisäämällä sidosryhmiltä saatavien tietojen määrää ja sähköistä tiedonkeruuta, ottamalla käyttöön uusia työvälineitä ja tuottamalla uusia sähköisiä palveluja. Veroilmoitus verkossa –palvelua on laajennettu vuosittain ja kertomusvuonna palvelua käytti vajaat 29 % asiakkaista eli noin 5% enemmän kuin edellisellä vuonna. Samoin verokortti verkossa –palvelun käyttö lisääntyi noin 5% edellisestä vuodesta. Palkka.fi –järjestelmää hyödynsi vajaat 8% enemmän kuin edellisellä vuonna. Kertomusvuoden alusta otettiin käyttöön verotili ja palvelussa asioitiin ensimmäisenä käyttövuonna noin 2,3 milj. kertaa. Verohallinnon kotisivuja kehitettiin ja uudet kotisivut otettiin käyttöön 2011 aikana.

Kertomusvuonna toteutettiin asiakastytyväisyyskysely, jolla mitattiin Verohallinnon onnistumista tehtävissään asiakkailta saadulla palautteella. Kyselyn tulosten perusteella sekä henkilö- että yritysasiakkaat ovat varsin tyytyväisiä saamaansa palveluun ja käytettävissä oleviin sähköisiin palveluihin.

Verohallinto jatkoi toimintojensa valtakunnallistamista käynnistämällä mm uusia yksiköitä kuten muun muassa Yritysverotus-, Verotarkastus-, Tietohallinto ja Yhteiset palvelut -yksikkö. Toimenpiteillä valmisteltiin organisaatiouudistuksen viimeistä vaihetta, jossa verovirastoista muodostetaan valtakunnallinen Henkilöverotusyksikkö vuoden 2012 alusta. Lisäksi valmisteltiin lain edellyttämää Harmaan talouden selvitysyksikön muodostamista, joka aloitti toimintansa 1.1.2011.

Ministeriön arvion mukaan Verohallinnolle vuodelle 2010 asetetut tulostavoitteet on pääsääntöisesti saavutettu ja toiminta kaiken kaikkiaan sujui suunnitelmien mukaisesti. Varsinkin sähköisesti tuotettujen palvelujen käytön lisääntyminen vuosittain sekä asiakastytyväisyyskyselyn hyvät tulokset kertovat siitä, että palvelujen kehittämisessä on onnistuttu ja asiakkaat löytävät sähköisiä palveluja yhä paremmin. Tämän kehityksen jatkuminen on avainasemassa tuottavuusohjelman onnistuneen läpiviennin kannalta.

Verohallinto on ollut hyvänä esimerkkinä pyrkiessään omilla kehittämistoimillaan siihen, että palveluiden laatu ja toiminnan tehokkuus sekä käytettävissä olevat voimavarat saadaan sovitetuun yhteen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportointiperusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tulostavoitteiden saavuttamista on seurattu ministeriön ja Verohallinnon välisissä puolivuotisqueuvotteluissa. Lisäksi tulosohjaukseen liittyviä asioita on käsitelty ministeriön ja viraston johdon tapaamisissa sekä kuukausittaisissa ministeriön vero-osaston ja verohallinnon johdon tapaamisissa.

Vuoden 2010 tulostavoiteasiakirjassa Verohallinnon tuloksellisuutta tarkastellaan kattavasti vaikuttavuuden, tuottavuuden ja taloudellisuuden kannalta. Kaikille näille osa-alueille on asetettu selkeät mitattavat tavoitteet.

Ministeriö katsoo, että raportoinnin perusteet ovat ohjauksen ja tulosvastuun kannalta asianmukaiset. Tavoitteet niitä kuvaavine tunnuslukuineen tulee kuitenkin arvioida jatkuvasti kriittisesti ja katsoa että tavoitteet asetetaan oikeille asioille, sekä tarpeeksi korkealle mutta realistiselle tasolle. Tavoitteenasettelussa tulee välttää tilanteita, joissa asetettu tavoite on alhaisempi kuin edellisen vuoden tavoite.

Verohallinnon tilinpäätöslaskelmat ja niitä täydentävät liitetiedot on laadittu VTV:n tilintarkastuskertomuksen mukaan paria poikkeusta lukuun ottamatta säädösten mukaisesti. Samoin tilintarkastuskertomuksen mukaan toiminnallisesta tehokkuudesta on esitetty oikeat ja riittävät tiedot.

Verohallinnon toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Verohallinnon suurimpia haasteita ovat rahoitusresurssien riittävyys ja tuottavuusohjelman läpivienti. Kehittämisen tavoitteena on tuloksellisuuden parantaminen edelleen. Lisäksi haasteita asettanee tuleva hallitusohjelma ja sen tuomat mahdolliset verosäädöksiä koskevat muutokset kuten henkilötunnukseen perustuvan veronumeron käyttöönotto rakennusallalla sekä siihen liittyvät tilaajan ja päätoteuttajan ilmoitusvelvollisuudet.

Verohallinnon kehittämistoimenpiteet ja tuottavuusohjelman läpivienti asettavat suuria haasteita henkilöstön kehittämiselle ja koulutukselle. Lisäksi haasteita henkilöstön hyvinvoinnin osalta tulee asettamaan työtaakan lisääntyminen johtuen tiukoista henkilötyövuosi – ja määräraha-kehityksistä. Verohallinto on kuitenkin tähän saakka pystynyt alentamaan henkilöresurssiensä määrää hallitusti toimintansa ja työhyvinvointinsa turvaten. Tämä on ollut mahdollista muun muassa organisaatiomuutoksien ja panostamalla johtamisen kehittämiseen.

Tavoitteiden etenemistä esimerkiksi tuottavuusohjelman puitteissa tulee jatkuvasti verrata vaikuttavuuteen ja vaikuttavuudessa tapahtuviin muutoksiin esim. laadullisissa asioissa. Vaikuttavuuden ja laadun ei tule kärsiä tuottavuuden nostamisen seurauksena. Tuottavuutta ja vaikuttavuutta on syytä seurata rinnakkain, mikä tarkoittaa samalla toiminnan näkökulmasta verotuksen yhdenmukaisuuden toteutumisen seuranta Verohallinnon sisällä.

Ministeriön toimenpiteet

Tulosohjauksen merkitys korostuu tuottavuusohjelman läpiviennissä ja rahoituskehityksen tiukentuessa muun muassa tavoiteasetannassa, seurannassa ja raportoinnissa. Tämä edellyttää tulosohjaajalta selkeitä ohjeita ja yhteydenpitoa viraston suuntaan sekä tulosohjauksen selkeää vastuunjakoa ministeriössä.

Uuden hallitusohjelman myötä on odotettavissa Verohallinnolle merkittäviä lisätehtäviä, esimerkiksi mahdollinen henkilötunnukseen perustuvan veronumeron käyttöönotto rakennusallalla sekä siihen liittyvä tilaajan ja päätoteuttajan ilmoitusvelvollisuus, ja sitä kautta myös resurssitarpeita. Tämä edellyttää tulosohjaajalta realistista näkemystä tavoitteista ja resursseista hallituskaudelle sekä näiden näkemysten eteenpäinvientiä.

Tullihallitus

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Tullilaitokselle asetettiin vuodelle 2010 tehtäväalueittain yhteensä 3 laaja-alaista toiminnallista tavoitetta, joiden toteuttamiseksi sovittiin lukuisia toimenpiteitä aikatauluineen. Lisäksi asetettiin mm. laatua ja tehokkuutta koskeneita tavoitteita tukitoimille.

Tullilaitoksen valtiovarainministeriön kanssa solmiman tulostavoiteasiakirjan tavoitteet ovat toteutuneet tietyiltä osin hyvin ja yleisesti ottaen vähintään tyydyttävästi. Tavoitteiden toteutumista käsitellään seuraavassa tarkemmin.

Fiskaalinen tehtäväalue

Tehtäväalueelle asetettiin yhteensä kuusi toimenpidettä tavoitteen toteuttamiseksi. Kaikki palvelukykyä ja laatua koskeneet verotuspäätösten käsittelyaikojen tavoitteet toteutuivat täysimääräisinä. Samoin toteutui valmisteverottomien tavaroiden siirtojen seurantajärjestelmän (EMCS) käyttöön saaminen EU:n aikataulussa. Myös toiminnalliselle tehokkuudelle asetetut tavoitteet voidaan katsoa toteutuneeksi. Tavoitteiden mukaisesti on verotushenkilöstölle annettu ajankohtaan tarpeellista koulutusta resurssien kehittämiseksi. Kokonaisuutena arvioiden, tehtäväalueen tavoitteet on saavutettu hyvin.

Ulkomaankaupan sujuvuuden tehtäväalue

Tavoitteen saavuttamiseksi asetettiin viisi toimenpidettä ja mittaria. Asiakkaiden odotusaika palvelupisteissä on pääosin ollut tavoitteen mukainen eli enintään 15 minuuttia, mutta tietyissä toimipaikoissa on tapahtunut merkittävämpääkin ylittymistä. Toiminnan tehokkuuden tavoitteiden mukaisesti on onnistuttu ottamaan käyttöön sähköisiä menettelyitä, joilla on saavutettu htv-säästöä hieman tavoitteita enemmänkin. Laadunvarmistusmallinnuksen tavoitteet vaikuttavuuden parantamiseksi eivät toteutuneet kattavasti. EU:n tullilainsäädännön uudistusvaiheen vuoksi ei mallinnusta laajennettu. Uuden lainsäädännön soveltamisen aloittaminen on kuitenkin lykkääntymässä, minkä vuoksi päätöstä tulisi vielä arvioida. Muilta osin tavoitteiden voi sanoa toteutuneen hyvin.

Yhteiskunnan suojaamisen tehtäväalue

Yhteiskunnan suojaamisen tehtäväalueella tullilaitoksen tavoitteena on torjua kansallista ja kansainvälistä rikollisuutta sekä tavaroiden laitonta maahantuontia, maastavientiä ja kauttakuljetusta sekä suojella kuluttajia valvomalla tavaroiden säännöstenmukaisuutta. Tavoitteiden saavuttamiseksi sovittiin toteutettavaksi kaikkiaan 7 erillistä toimenpidettä.

Tullilaitoksen paljastamien rikosten kokonaismäärä lisääntyi selvästi vuonna 2010. Kasvu painottui veropetoksiin, salakuljetuksiin ja liikenne rikoksiin. Lisääntynyt määrä vaikuttaa jo selvittämisprosentin laskemisena vaikkakin se on vielä korkea eli lähes 88 %. Sen sijaan vaikuttavuus on jäänyt 17,5 % alle tavoitetason ja rikoshyödyn takaisinsaaminen on suorastaan romahtanut tavoitellusta aiempien vuosien keskiarvosta. Mahdollisesti syynä ovat satunnais tekijät, mutta ellei paluuta aiempien vuosien tasolle näytä tapahtuvan on toimintatapoihin kiinnitettävä vakavaa huomiota. Varsinkin, kun lukuun ottamatta RITA-järjestelmän käyttöön saamisen viivästymistä, näyttäisivät toiminnan kehittämistavoitteet toteutuneen varsin hyvin.

Tukitoiminnot

Tavoitteena oli, että tullilaitos osallistuu valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmaan sovittujen linjausten mukaisesti tehostamalla prosesseja ja kehittämällä tietoteknisiä järjestelmiä. Henkilöstöpoliittisina tavoitteina on parantaa tullilaitoksen työnantajakuva ja kilpailukykyä työnantajana, mitoittaa henkilöresurssit ennakoivasti ja suunnitelmallisesti oikein palvelujen kysynnän ja valvonnallisten tarpeiden mukaisesti tuottavuusohjelman puitteissa sekä muuttaa esimiestyötä luottamukseen perustuvaa vuorovaikutusta, yhteistyötaitoja ja ihmissuhdetaitoja korostavaksi. Tavoitteiden saavuttamiseksi asetettiin tavoitteiksi 9 toimenpidettä.

Sähköisten ilmoitusten suurten suhteellisten määrien perusteella arvioituna on tietojärjestelmien kehittämisessä onnistuttu hyvin. Palvelukyvyn ja laadun varmistamiseksi on puolestaan onnistuttu turvaamaan tietojärjestelmien käytettävyys.

Toiminnallisen tehokkuuden osalta on htv-määrä ollut alempi kuin tuottavuusohjelman tavoite, mihin on vaikuttanut määrärahojen niukkuus. Osittain tätä kautta ovat tuottavuus- ja taloudellisuusindeksit olleet hyvät.

Esimiesten henkilöjohtamistaitojen parantamiseksi järjestetyn erilaisen valmennuksen on arvioitu tavoittaneen esimiehistä yli 80 %. Syksyllä järjestetyn työtyytyväisyyskyselyn tyytyväisyysindeksi oli laskenut mutta kuitenkin niukasti valtiosektorin keskiarvon yläpuolella, mitä on katsottava sitä taustaa vasten, että henkilöstön asemaan on kohdistunut epävarmuustekijöitä. Kokonaisuutena arvioiden, tehtävälueen tavoitteet saavutettiin hyvin.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportointiperusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tullilaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat antavat varsin selkeän kuvan tullin toiminnasta vuonna 2010.

Vuoden 2010 tulostavoiteasiakirja jäseneltiin toisin kuin valtiokonttorin antaman toimintakertomuksen laatimista koskevan ohjeen mukainen ohjejäsentely. Eri tulosalueille on asetettu tullilaitoksen visioista, perustehtävistä ja strategioista johdetut kokonaisvaltaiset tavoitteet, joiden toteutumista tukemaan on sovittu tehtäväksi erinäisiä toimenpiteitä ja asetettu mittareita. Toiminnan tuloksellisuus on tätä kautta tullut tarkasteltua useasta eri näkökulmasta. Joiltakin osin onnistumisen arviointia vaikeuttaa, ettei tilinpäätöksessä sanota tullilaitoksen omaa arviota onnistumisesta, kuten toteutettujen toimenpiteiden määrän riittävydestä.

Tavoitteiden toteutumista seurattiin vuoden mittaan ministeriön ja tullilaitoksen välisissä kokouksissa. Erityisesti tarkasteltiin tullin määrärahojen riittävyttä lähivuosina varsinkin vuonna 2013 sovellettavaksi tarkoitetun EU:n uuden tullilainsäädännön edellyttämien uusien tietojärjestelmien kehittämiskustannusten valossa.

Tullihallituksen toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Suurimmat lähivuosien haasteet tullilaitoksen toiminnalle liittyvät kustannusten hallintaan. Valmistelussa olevan organisaatiouudistuksen voi olettaa tässä edesauttavan. Myös tiettyjen uusien sähköisten toimintojen käyttöön ottamisen arvioidaan edistävän kustannushallintaa. Toimipaikkaverkoston laajuutta on jatkuvasti tarkasteltava suhteessa palvelujen kysyntään.

Tullilaitos on toiminut jopa selvästi tuottavuusohjelman tavoitteita alemmilla resursseilla. Maailmantalouden taantuma helpotti osaltaan tullilaitoksen selviytymistä niukkojen resurssien tilanteessa. Taantuman hellitettyä ovat volyymit lähteneet nousuun, minkä vuoksi on tärkeää, että resurssit voidaan kohdentaa oikein. Suunniteltu uusi organisaatiomalli mahdollistaneekin paremmin myös tämän.

Vaikka maailmantalouden parantuminenkaan ei välttämättä enää johda entisenlaisiin Venäjän transito -liikenteen määriin, on odotettavissa, että matkustajamäärät Venäjältä jatkavat kasvuaan. Vaikka viisumivapaus ei vielä lähivuosina toteutune, kasvavat matkustajavirrat Suomen pyrkimässä myöntämään viisumeita enenevässä määrin. Rajanylityspaikkojen infrastruktuurin kapasiteetti tulisi liikennemäärien edellyttäessä saada täysimääräiseen käyttöön.

Ministeriö odottaa, että uuden organisaation käyttöön ottaminen aikanaan näkyy positiivisesti tullilaitoksen tuloksellisuuskehityksessä. Koska yhteiskunnan suojaamisen toimialueella on jo siirrytty kyseiseen uuteen toimintamalliin, on syytä odottaa, että vaikutukset näkyvät jo osittain tilikaudella 2011.

Tase-erittelyjen täsmäytyksissä ja maksullisten suoritteiden kustannuslaskelmissa havaitut puutteet on korjattu.

Ministeriön toimenpiteet

Ministeriö katsoo, että vuoden 2010 tilinpäätös ei anna aihetta toimenpiteisiin tulohajauksen näkökulmasta.

Tullilaitoksen organisaatiouudistuksen valmistelua jatketaan tiiviissä yhteistyössä ministeriön ja laitoksen kesken. Vaikutukset henkilöstön asemaan on myös ministeriön tarkasteltava.

Mikäli niin sanotun Veto-työryhmän ehdotuksia ryhdytään toimeenpanemaan, tulee ministeriön ja tullilaitoksen yhdessä tarkastella, miten muutokset vaikuttavat tullilaitokselle jääviin resursseihin ja kuinka ne huomioidaan tuottavuustavoitteissa. Samalla on kiinnitettävä huomiota verotuksen toimeenpanon varmistamiseen siirron aikana. Luonnollisesti on myös huomioitava tästä aiheutuvat vaikutukset laitoksen organisaatiouudistukseen.

Valtiokonttori

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Sekä osto- että myyntilaskuissa siirtyminen verkkolaskuihin on edelleen tavoitteista jäljessä. Valtiolla tulevista ostolaskuista lähes 50 % oli vuoden lopussa verkkolaskuja (tavoite 100 %). Verkkolaskuportaalin tulisi parantaa tilannetta vuonna 2011. Valtiolta lähtevistä myyntilaskuista noin 4 % on verkkolaskuja (tavoite 10 %). SEPA-toiminnallisuuden varmistaminen toteutui Palkeiden asiakkaiden osalta ja etenee muiden osalta.

Valtion yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä Kieku voitiin ottaa ensimmäisessä virastossa käyttöön vuoden 2011 alusta. Tavoitteena oli aloittaa pilottikäytöt loppuvuodesta 2010, joten hanke eteni lähes aikataulussa. Pilottikäyttö oli mahdollista aloittaa osittain vielä kehityksen alla olevalla toteutuksella. Siksi lopullista arviota hankeen onnistumisesta vuoden 2010 tavoitteissaan ei tässä vaiheessa voida vielä tehdä. Hankkeen ko-

koon ja vaikeuteen nähden aikataulussa ja budjetissa on kuitenkin tähän asti pysytty suhteellisen hyvin.

Kieku-järjestelmä tulee muodostamaan keskeisen osan valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen Palkeiden palvelutuotantoa. Palkeet hankkii tämän osan ali-hankintana Valtiokonttorilta/VIPiltä. Palkeiden palvelutoiminnan ja asiakkaina olevien valtion virastojen ja laitosten oman toiminnan sujuvuuden varmistamiseksi Valtiokonttorin ja Palkeiden hyvä ja toimiva yhteistyö on tärkeää. Yhteistyö on kertomusvuonna entisestään tiivistynyt ja tätä suuntausta tulee jatkaa.

Valtiokonttorin rahoitustoimialalle on tulossopimuksessa asetettu tavoitteeksi huolehtia siitä, että valtion varainhankinta on kustannustehokasta ja luotettavaa sekä siitä, että valtion maksuvalmius on turvattu. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu velanhallinnan hoitaminen annettujen riskilimiittien puitteissa paremmalla taloudellisella tuloksella kuin valtiovarainministeriön päättämä vertailusalkku edellyttää. Varainhankinnan ja maksuvalmiuden suhteen tulostavoitteet saavutettiin. Velanhallinnan kustannus ylitti vertailusalkun kustannuksen, joten tältä osin tavoite jäi saavuttamatta.

Valtiokonttori on hoitanut henkilöstöosaston toimialaan kuuluvan vakuutustoiminnan osalta sille asetetut tehtävät. Valtion eläketurvan toimeenpanon siirto Kevan hoidettavaksi on sujunut tavoitteen mukaisesti ja aikataulussa. Valtion henkilöstön eläkkeellesiirtymisiän odote nousi edelleen ja oli kertomusvuonna 62 vuotta 4 kuukautta.

Valtion henkilöstöpalvelut on vakiinnuttanut paikkansa verkostomaisen toimijan roolissa ja edistänyt henkilöstön uudelleen sijoittumista tavoitteiden mukaisesti. Uudelleen sijoittumisia valtiolle on ollut 179 ja muun työnantajan palvelukseen 80 vuoden 2010 aikana.

Tulossopimuksessa sovittu yhteistyön käynnistäminen HAUS Oy:n kanssa tavoitteena siirtää soveltuvat valtion virastoihin ja laitoksiin kohdistuvat koulutustilaisuudet HAUS Oy:n toteuttavaksi on aloitettu kertomusvuoden aikana.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportointiperusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Valtiokonttorin tulee tiivistää toimintakertomuksen sisältöä pituutta. Kertomuksen rakenne nykyisellään ei ole tyydyttävä, koska se sisältää mm. toistoa ja paljon yleistä selostusta erilaisesta viraston sisäisestä hallinnosta. Kertomuksen s. 58-80 oleva tilinpäätösanalyysi on kokonaisuutensa muodostamisen kannalta hyvä. Tilintarkastuskertomuksen rakennetta tulee edelleen saattaa enemmän tulossopimuksen mukaiseen rakenteeseen ja esitystapaa tiivistää nykyisestä.

Hallinnonalan tuottavuusohjelman puitteissa Valtiokonttorille on asetettu tuottavuustavoite, joka koskee sitä työnantajavirastona (palkkausmomentista ja palvelussuhteen lajista riippumatta). Tämän toteutumisesta tulee raportoida.

Valtiokonttorin toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Näkyvä ja edelleen kehittämistä vaativa osa yhteistyötä on Valtiokonttorin ja VIPin suoritteiden hinnoittelu, joka muodostaa merkittävän osan myös Palkeiden asiakaslaskutusta. Valtiokonttorin tulee edelleen kehittää suoritteidensa hinnoittelua ja sen läpinäkyvyyttä siten, että se koettaisiin virastoissa oikeudenmukaiseksi ja järkeväksi. Tämä koskee edelleen myös yhteis- ja yleiskustannusten vyörytysperusteiden läpinäkyvyyttä ja erilaisten transaktioluonteisten maksujen todellista kustannusrasitetta organisaatiolle.

Valtiokonttorin maksullisessa toiminnassa ongelmalliseksi on osoittautunut eläkkeiden hoitokulun määrä, sen ennustettavuus ja yleiskustannusten osuuden suuruus. Vuoden 2010 osalta eläkkeiden hoitokulun ylijäämä oli 6,2 milj. euroa. Hoitokulumekanismin toimivuuden arvioimiseksi perustettiin valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin yhteinen työryhmä toukokuussa 2011. Työryhmän toimikausi on vuoden 2011 loppuun asti.

Valtiokonttorilta on ohjaavan ministeriön toimesta pyydetty selvityksiä mm. henkilötyövuosien ja menojen raportoinnista sekä Valtiokonttorin yleiskustannusten kohdistamisen kehittämistä.

Ministeriön toimenpiteet

Hallinnonalan ohjauksen kehittämiseksi ja valtioneuvoston toimintamenosäästöjä koskevan periaatepäätöksen toteutukseen liittyen valtiovarainministeriö tilasi Deloitte Oy:ltä selvityksen Valtiokonttorin taloudesta, tuottavuudesta ja ohjausmallista. Selvitys laadittiin lokakuussa 2010 ja siinä mainittiin seuraavia suosituksia talouden ja tuottavuuden osalta:

1. Loppusuoritteiden kustannuksiin sisällytetään jatkossa niiden tuottamiseen osallistuvien henkilöiden palkkakustannukset kokonaisuudessaan.
2. Yleiskustannusten kohdistamisessa tulisi käyttää välittömien kokonaismenojen sijasta myös muita perusteita.
3. Kustannusten jakoperusteet kuvataan sekä yleiskustannusten sisältö ja vaikutus kuvataan määrärahoista ja niiden muutoksista päätettäessä.
4. Valtiokonttorin tuottavuuskehityksen arvioinnin perustana tulisi olla vain viralliset tilinpäätökset. Lomarahavaihtovapaan oikaisuihin virallisiin tilinpäätöksen henkilötyövuosilukuihin tulisi luopua.

Selvityksen suosituksiin sekä tulostavoiteasiakirjan 2011 ja vuosien 2012-2015 kehysten valmisteluun liittyen valtiovarainministeriö pyysi Valtiokonttorilta selvitystä, toimeenpanosuunnitelmaa ja aikataulutusta seuraavista asioista:

1. Mitkä ovat Valtiokonttorin lakisääteiset tehtävät ja miten ne on resursoitu (henkilötyövuodet, henkilöstö- ja muut kulut)?
2. Mistä muodostuvat Valtiokonttorin yhteisten tukitoimintojen ja toimialojen tukitoimintojen hallintokulut (henkilötyövuodet, eurot)?
3. Missä aikataulussa ja millaisella toteutussuunnitelmalla muutetaan Valtiokonttorin yleiskustannusten vyörytysmalli avoimen tuotekohtaisen hinnoittelun ja läpinäkyvän kustannusrakenteen toteuttamiseksi niin, että uusi toimintamalli olisi käytettävissä vuoden 2012 alusta?
4. Mihin toimenpiteisiin Valtiokonttori ryhtyy, että tuottavuusohjelman henkilötyövuosien seuranta toteutetaan TAHTI -järjestelmään vastaavin periaattein kuin muualla valtionhallinnossa vuodesta 2011 alkaen?
5. Miten koko viraston raportointi saadaan toimimaan kokonaisuutena ja miten suunnittelu- ja dokumentteja tullaan kehittämään niin, että sen sivumäärä voidaan merkittävästi vähentää tai tiivistää jo seuraavalla suunnittelukierroksella?

Ministeriö pyysi selvitystä 15. joulukuuta 2010 mennessä. Valtiokonttori lähetti ministeriölle selvityksen annetussa aikataulussa, mutta valtiovarainministeriö pyysi uutta selvitystä Valtio-

konttorilta mm. henkilötyövuosien ja menojen raportoinnista ja yleiskustannusten kohdistamismenettelyn kehittämisestä ja henkilöstö- ja tuottavuustavoitteista maaliskuussa 2011.

Uuden selvityksen Valtiokonttori toimitti ministeriölle toukokuun lopussa 2011. Tätä tilinpäätöskannanottoa kirjoitettaessa ministeriön analyysi valtiokonttorin selvityksestä on vielä kesken.

Palkeet

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuosi 2010 oli Palkeiden ensimmäinen toimintavuosi. Sen aikana Palkeet aloitti palvelujen tuottamisen 40 uudelle sopimusasiakkaalle. Myös useiden jo aiemmin käynnistyneiden asiakkuuksien palvelutuotannon volyymit kasvoivat. Muutosvaiheesta johtuen tulossopimuksessa asetetut tavoitteet ja tunnusluvut olivat jossain määrin suuntaa antavia. Toiminnan tulokset olivat pääosin asetettuja tavoitteita paremmat ja toiminta kehittyi toivottuun suuntaan.

Talousarviossa Palkeille asetetut meno- ja tulotavoitteet alitettiin. Alittumisen osasyiksi todetaan tuottavuuden parantuminen, mutta erityisesti se, että asiakkaaksi tulot viivästyivät. Tuotettujen palvelujen volyymien kasvusta huolimatta suurivolyyymisten palvelujen eli ostolaskujen ja palkkalaskelmien määrät jäivät alle tavoitteen. Tähän vaikutti todennäköisesti se, että asiakkuuksien käynnistymiset viivästyivät samoin kuin se, etteivät kaikki palvelut olleet asiakkailla käytössä täysimääräisesti.

Tuottavuudelle (suoritteita/htv) ja taloudellisuudelle (suoritteiden hinta €/htv) asetettujen tavoitteiden osuvuus ei ollut paras mahdollinen. Positiivista on, että pääosin tavoitteet ylitettiin. Niin ikään toimintojen käynnistymisestä huolimatta välittömän työajan osuus on ollut kohtalainen ja yli tavoitteen. Suurimpien prosessien, palkanlaskennan ja ostolaskujen, osalla tehostamispotentiaali on edelleen merkittävä. Taloudellisuudelle asetetut tavoitteet pääosin toteutuivat, mutta myyntilaskujen taloudellisuustavoitetta ei saavutettu. Jatkossa osuvuutta parantane se, että uusien asiakkuuksien käynnistyminen ja sen myötä laajempi henkilöstön perehdyttäminen on nyt käytännössä toteutettu. Tavoitetasojen tarkastelu voi kuitenkin olla edelleen paikallaan.

Palkeiden palvelusopimukset ja hinnoittelu yhtenäistettiin 2010 sovitulla tavalla. Ministeriön näkökulmasta valmistelu ja yhteistyö hinnoittelumallin ja tasauslaskelman tekemiseksi oli joustavaa. Kuten Palkeet toteaa, asiakkaiden hinta-arvioiden toimittaminen hieman viivästy, mutta asiaa ei käytännössä voitu välttää.

Palkeiden palvelukykyä seurataan asiakastyytyväisyyden, reklamaatioiden, selvityspyyntöjen sekä viivästyskorkeiden määrän avulla. Asiakastyytyväisyys on edelleen kehittynyt positiivisesti ja ylittänyt tavoitteen molemmilla palvelualueilla. Henkilöstöhallinnon palveluissa tyytyväisyys nousi jopa 3,95:een.

Tulossopimuksessa seurattavaksi on sovittu myös viivästymiset palvelulupauksen mukaisista vasteajoista. Tästä ei tilinpäätöksessä ole raportoitu. Raportissa ei siten käsitellä Palkeiden tekemiä palvelulupauksia ja niiden toteutumisen tilannetta. Reklamaatiot, selvityspyynnöt ja viivästyskorot on raportoitu.

Henkilöresurssien osalta pysyttiin tavoitteen alapuolella ja toteutuneet henkilötyövuodet olivat n. 770 henkilötyövuotta. Työtyytyväisyyden osalta asetettua tavoitetta ei saavutettu ja Palkeiden henkilöstön työtyytyväisyys laski. Tyytyväisimpiä oltiin työilmapiiriin ja yhteistyöhön. Myös työn sisältöön ja haasteellisuuteen sekä työoloihin oltiin muita kyselyn osa-

alueita tyytyväisempiä. Alhaisimmat arviot saivat palkkausta sekä tiedonkulkua koskevat kyselyn aihepiirit.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportointiperusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Yhtenäistämisen (palvelusopimukset, hinnoittelu) vaikutuksia, toimivuutta ja asiakastyytyväisyyttä pitää jatkossa seurata. Palkeiden tulee esittää, millaisia muita suunnitelmia ja toimia kuin asiakaskirje se on suunnittelemassa asiakasviestinnän parantamiseksi ja riittävyyden varmistamiseksi.

Palkeiden taloudellisuutta ja tuottavuutta kuvaavat mittarit ovat jo nykyisellään melko hyvin tarkoitustaan vastaavat. Henkilöstöhallinnon palveluissa ainoa suora tuottavuusmittari on palkkalaskelmat/htv. Palvelussuhteen hallinta vie myös merkittävän osan henkilöstöhallinnon palvelujen välittömästä työajasta. Palkeissa tulee harkita, löytyykö palvelussuhteen hallinnalle hyvää tehokkuustavoitetta/-mittaria, että henkilöstöhallinnon tuottavuuden mittarointi olisi kattavampaa. Vastaavaa asiaa tulee pohtia taloushallinnon puolella kirjanpitolpalveluiden osalta. Näin toiminnan tuottavuuden mittarit kattaisivat laajemmin työmäärältään keskeisimmät palveluprosessit.

Talousarvion tulo- ja menokehyykset alitettiin. Tilinpäätöksessä ei kuitenkaan tuoda esille, mikä on asiakkaaksi tulojen tilanne (esim. paljonko sovittuja asiakkuuksia toteuttamatta) ja mitkä asiakkuudet viivästyivät. Raportissa olisi syytä esittää tieto tällaisista merkittävistä poikkeamista ja siitä, mitä toimenpiteitä asiassa on mahdollisesti tehty tilanteen parantamiseksi.

Palkeiden toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Myyntilaskujen osalta tavoiteasetannan täsmentämisen lisäksi Palkeiden tulee esittää konkreettisia toimia taloudellisuuden parantamiseksi.

Palkeiden tulee arvioida sisäisen tarkastuksen tarpeellisuus ja esittää jatkossa suunnitelma sisäisen tarkastuksen toteutuksesta ministeriölle.

Tilastokeskus

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Tilastokeskus saavutti tulossopimuksessa sovitut toiminnan vaikuttavuutta koskevat tavoitteet. Panostamista sidosryhmäyhteistyöhön jatkettiin sekä laadittiin sitä koskevat linjaukset. Kansalaisten luottamus Tilastokeskuksen tuottamiin tilastoihin säilyi hyvänä ja kansainvälisissä arvioinneissa virasto sijoittui tavoitteen mukaisesti parhaimpien maiden joukkoon. Myös Internet -lomakkeilla vastanneiden osuus suorissa yritystiedusteluissa kasvoi tavoitteen mukaisesti. Tilastotoimen tehostamista ja alueellistamista valmistelleen selvityshankkeen jatko-toimenpiteinä perustettiin työryhmiä, jotka käsittelevät ympäristö-, luonnonvara- ja energiataloustointia, tutkijapalvelujen etäkäyttöä, kuntatilastointia, tilastolakia sekä perustietovarantojen maksuttomuutta.

Myös toiminnalliselle tehokkuudelle sekä tuotoksille ja laadunhallinnalle asetetut tavoitteet saavutettiin. Tilastokeskuksen tuottavuus parani noin kahdella prosentilla edellisvuodesta. Tilastotuotannossa kehittämistoimenpiteet kohdistuivat erityisesti tiedonkeruuseen, tietojärjestelmiin ja tietojen käsittelyyn. Maksullisen toiminnan tuotot olivat 8,8 miljoonaa euroa, joten

toiminnalle asetettu tuottotavoite 8,5 miljoonaa euroa ylitettiin. Myös tilastotuotannon laajuus sekä muu palvelutuotanto kehittyivät tavoitteiden mukaisesti. Tilastojen välttämättömät ajanmukaistukset ja laadulliset parannukset toteutettiin sekä tuotettiin EU-säädösten ja - sitoumusten edellyttämät tilastot. Myös verkossa yleisesti saatavilla olevien tilastotaulukoiden määrää lisättiin. Tilastokeskuksen vuoden 2009 henkilöstömäärä laski 876 henkilötyövuodesta 841 henkilötyövuoteen. Henkilöstön työhyvinvointia koskevat arviot säilyivät valtionhallinnon keskimäärää parempina.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportointiperusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tilinpäätös ja Tilastokeskuksen muu raportointi antavat kattavan ja luotettavan kuvan viraston toiminnasta ja sen tuloksista.

Tilastokeskuksen toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tilastokeskus käynnistää valmistuneeseen Tuottavuusohjelma 2015 sisältyviä toimenpiteitä tuottavuuden parantamiseksi edelleen.

Ministeriön toimenpiteet

Valtiovarainministeriö katsoo, että Tilastokeskuksen vuoden 2010 tilinpäätös ei anna aihetta erityisiin toimenpiteisiin tuloksellisuuden näkökulmasta. Tilastokeskus on varsin hyvin saavuttanut sille tulossopimuksessa asetetut tavoitteet.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

VATT huomioi toimintasuunnitelmassaan vuodelle 2010 ministeriön strategisten tavoitteiden mukaisia tutkimustarpeita. Tutkimustoiminnan sisällölliset päälinjat ovat noudattaneet tutkimusohjelmassa ”Julkinen talous ja kestävä kasvun edellytykset” tehtyjä linjauksia.

Tutkimuskeskuksen julkaisujen määrä pysyi edellisen vuoden tasolla ja käsitti 104 julkaisua vuonna 2010. Asiantuntijatoiminta mukaan lukien VATT:n suoritteiden kokonaismäärä laski 13 prosentilla edellisestä vuodesta. Vastaavasti työpanoksen määrä oli liki 9 prosenttia edellisvuotta pienempi.

Tulostavoiteasiakirjassa sovitusta hankkeista osa siirtyi vuodelle 2011, mutta muutoin tulostavoiteasiakirjan tavoitteet pääosin toteutuivat kertomusvuonna. Ministeriö katsoo, että VATT on toteuttanut sovitulla tavalla sille asetetut tutkimustehtävät.

VATT:n toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan suhteessa tavoitteeseen tuottaa politiikkarelevanttia tietoa talouspoliittisen päätöksenteon tarpeisiin strategisesti tärkeillä painopistealueilla. Tutkimuksen vaikuttavuustavoitteet ovat ensisijaisesti laadullisia.

Politiikkalinjauksissa korostunut julkisten menojen hillintä ja talouskasvun edellytysten turvaaminen heijastui myös VATT:n tutkimustoimintaan. Toiminta palveli talouspolitiikan valmistelua erityisen tiiviisti valtiovarainministeriön asettaman verotuksen kehittämistyöryhmän

työssä. VATT vastasi myös laajasta verotukia koskevasta selvityksestä, jossa verotukiseuranta laajennettiin kattamaan Suomen koko verojärjestelmä. Verotutkimuksen alueella tarkasteltiin myös viime vuosina toteutettujen pääomaverouudistusten vaikutuksia.

Myös kuntatalouden ja julkisten palveluiden vaikuttavuuden tutkimuksessa useat hankkeet liittyivät ajankohtaisiin uudistuksiin. VATT:n tutkijat ovat varsinaisen tutkimustoiminnan lisäksi osallistuneet runsaasti erilaisiin muihin asiantuntijatehtäviin, jotka ovat palvelleet päätöksenteon valmistelutyötä.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan tulossopimukseen kirjatut vaikuttavuutta ja laatua koskevat tulostavoitteet saavutettiin.

Valtiovarainministeriön kanssa allekirjoitetussa tulostavoiteasiakirjassa on asetettu VATT:n julkaisutoiminnan tuottavuuden kasvulle keskimäärin 1,0 % vuosikasvutavoite. Kertomusvuonna julkaisutoiminnan tuottavuus kasvoi 7 %.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Ministeriö katsoo, että Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tilinpäätös antaa kattavan ja informatiivisen kuvan viraston toiminnasta vuodelta 2010. Tavoitteita asetettiin vaikuttavuudelle, toiminnalliselle tehokkuudelle, tuotoksille ja laadunhallinnalle sekä henkisten voimavarojen hallinnalle ja kehittämiselle. Tätä raportointia on edeltänyt tulossopimuksen toteutumisen seuranta toimintavuoden kesä- ja syyskuussa ja vuoden 2011 maaliskuussa pidetyissä ministeriön ja VATT:n yhteisissä seurantakokouksissa.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa VATT:n vuoden 2010 tarkastuksesta todetaan, että tuottavuudesta ja sen kehityksestä esitettyjä tietoja ei voida pitää oikeina ja riittävinä, koska tuottavuuden laskennassa paino on tieteellisissä ansioissa ja laadussa eikä tuottavuusmittariin kuuluvissa suoritteiden vaatimissa resursseissa. Lopuksi todetaan, että tuottavuusindeksin laskentaa tulee kehittää.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota myös maksulliseen ja yhteisrahoitteisen toiminnan laskutusmenettelyihin ja tarkastuksen yhteydessä suositellut, että usealle vuodelle ulottuvat sopimukset laaditaan siten, että laskutus suoritetaan vähintään vuositasolla.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Julkaisutoiminnan tuottavuusindeksin rinnalle VATT on päättänyt ottaa käyttöön uuden indeksin. Siirtyminen yleisesti valtion virastoissa käytössä olevaan menettelyyn toivotaan parantavan tilinpäätösinformaatiota olennaisesti.

VATT:n tulee kiinnittää erityistä huomiota maksullisen ja yhteisrahoitteisen toiminnan laskutusmenettelyihin.

Valtiovarainministeriöllä ei ole muuta huomautettavaa VATT:n tilinpäätöksen ja tuloksellisuuden johdosta.

Ministeriön toimenpiteet

Valtiovarainministeriö huolehtii siitä, että Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ryhtyy toimenpiteisiin tuottavuusindeksin laskennassa ja maksullisen ja yhteisrahoitteen toiminnan laskutusmenettelyissä esiintyvien puutteiden korjaamiseksi ja raportoi niistä ministeriön ja viraston välisissä neuvotteluissa.

Väestörekisterikeskus

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Väestörekisterikeskus saavutti sille asetut vaikuttavuustavoitteet. Väestötietojärjestelmän tietojen laatu on säilynyt hyvänä. Vakinaisten osoitteiden oikeellisuus on 99 %. Henkilön sähköisen identiteetin oikeellisuus on sataprosenttinen. Järjestelmien käytettävyys on ollut tavoitteiden mukainen ja väestötietojärjestelmän tietojen käyttö on kasvanut. Väestörekisterikeskus otti uutena tehtävänä vastuulleen terveydenhuollon varmennepalvelut 1.12.2010 lukien.

Toiminnan tuottavuus oli pääosin tavoitteiden mukainen. Tietopalvelujen tulokertymän kokonaistavoite 10,5 miljoonaa euroa, saavutettiin. Varmennepalveluissa jäätin liiketaloudellisissa suoritteissa jonkin verran tavoitteen alle, joskin varmennepalvelun tuottavuus kokonaisuutena nousi jo tyydyttävälle tasolle. Maksullisen palvelun tuottavuus kasvoi myös työpanokseen verraten. Suoritteiden myynti on hoidettu entistä pienemmin henkilöstöresurssein. Näin ollen tietopalvelussa ja varmennepalvelussa paranivat myös taloudellisuuden tunnusluvut; kustannukset tietoyksikköä kohden olivat noin kuusi prosenttia alemmat kuin edellisellä vuonna.

Varmennepalvelun kustannusvastaavuus ylsi kansalais-, bio- ja terveydenhuollon varmentamisessa 100 prosentin tasolle. Varmennepalvelun liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus jäi 68 prosenttiin johtuen edellä mainitusta myyntitavoitteesta jäämisestä. Kiinteiden kustannusten osuus näiden palvelujen kustannuksista on hyvin suuri. Tietopalvelujen julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli hyvä. Liiketaloudellisten suoritteiden tuotto oli edellisten vuosien tapaan huomattava. Virasto ylläpitää kahta julkista palvelua, joiden kannattavuus on heikko, osoitepalvelua puhelimitse ja netissä sekä julkishallinnon yhteishakemistoa (JULHA). Näiden merkitys ei ole taloudellisesti suuri, mutta ne ovat osa tietohuollon kokonaisuutta, minkä vuoksi palveluja on toistaiseksi ylläpidetty.

Palvelukykyyn ja laatuun asetetut tavoitteet on saavutettu. Asiakastyytyväisyyskyselyssä kokonaisindeksiksi saatiin 3,85, kun tavoite oli 3,5.

Henkilöstövoimavaroihin kohdistuvana tuottavuustavoitteena oli, että viraston henkilötyövuosien määrä olisi enintään 110. Vuoden alussa htv-luku oli 121. Virasto on vuoden 2010 aikana jäädyttänyt ulkoiset rekrytoinnit. Näin päästiin hieman alle 114 henkilötyövuoteen. Terveydenhuollon varmentamistehtävän myötä siirtyi Valviralta kolme henkilöä loppuvuodesta Väestörekisterikeskukseen. Valtiovarainministeriö katsoo, että virasto on vuoden 2010 aikana tehnyt voitavansa henkilöstömäärän supistamiseksi.

Viraston henkilöstön tyytyväisyys on säilynyt hyvänä. Tyytyväisyyden kokonaisindeksi on 3,47. Tunnusluvut ylittävät tavoitteen ja valtionhallinnon virastojen keskiarvon.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Viraston tilinpäätös ja toimintakertomus on entistä täydellisempi ja yksityiskohtaisempi ja antaa kattavan ja luotettavan kuvan toiminnasta.

Väestörekisterikeskuksen toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Todettu edellä.

Ministeriön toimenpiteet

Valtiovarainministeriö katsoo, että Väestörekisterikeskuksen vuoden 2010 tilinpäätös ei anna aiheutta erityisiin toimenpiteisiin tuloksellisuuden näkökulmasta. Virasto on hyvin saavuttanut sille tulossopimuksessa asetetut tavoitteet. Ministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että liiketaloudellisen varmennepalvelun kannattavuutta on edelleen pyrittävä parantamaan ja saavuttamaan virastolle asetetut htv-tavoitteet.

Aluehallintovirastot

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuoden 2010 alussa tapahtui aluehallinnon uudistus, jossa alueellista yhdenvertaisuutta edistäviä lainsäädännön toimeenpano- ohjaus- ja valvontatehtäviä koottiin useasta aikaisemmasta valtion aluehallinnon virastosta perustettuihin aluehallintovirastoihin. Tehtäviä niihin siirtyi lääninhallituksista, alueellisista ympäristökeskuksista, ympäristölupavirastoista sekä työsuojelupiireistä.

Aluehallintovirastoille luotiin monialaisen viraston ohjausta tehostava strategisen ohjauksen malli, joka on vahvistettu aluehallintovirastoista annetussa laissa ja asetuksessa. Virastoille valmistellaan ministeriöiden yhteistyönä hallituskaudeksi kerrallaan strategia-asiakirja, jossa esitetään aluehallintovirastojen toimintaympäristön analyysi, hallitusohjelman linjaukset sekä siitä johdetut toiminnan suuntalinjat. Strategia-asiakirjassa määritellään virastojen yhteiset strategiset tavoitteet ja suunnitelma resurssien kohdentamisesta tavoitteiden toteuttamiseen. Strategia-asiakirjan allekirjoittavat ohjaavien ministeriöiden ministerit.

Strategia-asiakirjan pohjalta solmitaan aluehallintovirastojen kanssa strategiset tulossopimukset. Tulossopimuksessa täsmennetään virastokohtaisia tavoitteita sekä sovitaan määrärahoista, jotka jaetaan paitsi virastokohtaisesti, myös ministeriöittäin. Tällä menettelyllä vahvistetaan kunkin ministeriön ohjausotetta virastoon. Strategisen tulossopimuksen allekirjoittaa viraston kanssa valtiovarainministeriö, joka on aluehallintoviraston ohjausta koordinoiva ministeriö.

Aluehallintovirastot saavat eräitä tukipalveluja hallinnonalan ulkopuolisilta toimijoilta. Tietohallintopalveluja saadaan Etelä-Savon ELY-keskuksen yhteydessä toimivalta Aluehallinnon tietopalveluyksiköltä (AHTI). Puhelunvälityspalvelut toimittaa sisäasiainministeriön hallinnonalan Hallinnon tietotekniikkakeskus.

Seuraavassa on eräitä yleisiä huomioita aluehallintovirastojen toiminnasta. Sen jälkeen esitetään virastokohtaisia huomioita. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa erikseen tilinpäätöskannottonsa työsuojelun vastuualueiden osalta.

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Aluehallintouudistuksen valmistelussa asetettiin tavoitteeksi, että siirtyminen uuteen organisaatioon tapahtuisi häiriöttä niin, että asiakaspalvelussa ei tule katkosta eikä merkittäviä häiriöitä. Tämä tavoite saavutettiin niin, että palvelukatkoja ei esiintynyt ja asiakkaiden kannalta siirtyminen uuteen organisaatioon tapahtui pääosin jouheasti. Jonkin verran tuli valituksia puhelinpalveluista, sillä uudistuksen yhteydessä uusittiin myös puhelinkeskustoiminnot eikä uusi palvelukeskus pystynyt alkuvaiheessa täysin saavuttamaan palvelulle asetettuja tavoitteita. Tämä johtui myös siitä, että aluehallintovirastojen henkilöstön tehtäväkuvat muuttuivat monin osin uudistuksessa eikä henkilöstöhakemistoja saatu heti kuntoon. Vuoden aikana Kajaanin palvelukeskus kuitenkin pääsi jo varsin hyvin vastaus- ja odotusaikatuloksiin.

Asiakaspalvelun onnistumista kuvaa se, että aluehallintovirastojen palvelutavoitteet saavutettiin valtaosin. Palvelu- ja virastokohtaisista poikkeamista kerrotaan jäljempänä virastokohtaisissa arvioissa.

Aluehallintovirastot suoriutuivat perustamistoimista hyvin myös henkilöstön huomioon ottamisen kannalta. Työtyytyväisyyskyselyissä saavutettiin kokonaisindeksin tulos 3,25, joka oli asetettua tavoitetta (3,0) parempi.

Aluehallintovirastojen vuosi oli taloudellisesti vaikea, mutta lisämäärärahojen ja säästötoimien avulla pysyttiin annettujen kehysten puitteissa.

Pääsääntöisesti aluehallintovirastot ovat saavuttaneet asetetut tulostavoitteet eri toimialoilla.

Peruspalvelujen arviointi on toteutettu hyvin, vaikka aluehallintouudistuksessa tapahtunut sivistystoimen henkilöstön ja osaamisen hajaantuminen kahteen eri virastoon onkin aiheuttanut haasteita arvioinnin toteuttamisessa. Verkostomainen toimintatapa aluehallintovirastojen kesken ja yhteistyö elinkeino-, liikenne - ja ympäristökeskusten kanssa on edesauttanut arvioinnin toteuttamista. Peruspalvelujen arvioinnilla aluehallintovirastot tuottavat tärkeää tietoa päätöksenteon tueksi.

Kanteluiden käsittelyajat toteutuivat keskimääräisesti tarkasteltuna hyvin, mutta kaikissa aluehallintovirastoissa ei päästy tavoitteisiin. Oikeusturva-asioihin liittyvää ennalta ehkäisevää informaatio-ohjausta ja koulutusta tulee edelleen vahvistaa. valitusten ja lausuntojen käsittelyajat toteutuivat hyvin.

Opetushenkilöstön lyhytkestoisen täydennyskoulutuksen määrätavoite toteutui erinomaisesti. Näin edistettiin täydennyskoulutuksen saavutettavuutta ja opetustoimen henkilöstön laajaa ja esteetöntä pääsyä koulutukseen. Osaava-ohjelman toimeenpano onnistui hyvin ja asiantuntijuuden jakaminen aluehallintovirastojen välillä on ollut toimivaa.

Aluehallintovirastojen omaa varautumista ja kriisijohtamisvalmiuksia koskevia tavoitteita ei kaikin osin saavutettu. Johtokeskustilojen ylläpidon osalta oli epäyhtenäisyyttä, johon virastot toivoivat keskushallinnolta selkeämpiä linjauksia.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostuon kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Kirjanpitoyksikön tilinpäätös ja toimintakertomus antavat tässä kannanotossa esitettävät yksittäiset havainnot ja tarkastusviraston kannanotot huomioon ottaen kattavan ja luotettavan kuvan aluehallintovirastojen toiminnasta ja tuloksellisuudesta.

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastajat ovat vuosiyhteenvedoissaan todenneet, että monivirastaisen kirjanpitoyksikön tilinpäätöksen säädös- ja ohjekokonaisuus ei ole selkeä. Tarkastusvirasto tulee esittämään valtiovarainministeriölle ja Valtiokonttorille kokonaisuuden selkeyttämistä vuoden 2011 tilinpäätöstä varten. Tarkastajat kiinnittävät myös huomiota siihen, että vaikkakin kustannuslaskenta toteutetaan aluehallintovirastoissa yhtenäisellä menetelmällä mm. työaikaseurannan osalta, työaikaseuranta on aloitettu kattavasti vasta loppuvuodesta 2010, mikä heikentää jonkin verran tietojen luotettavuutta. Tarkastusvirasto huomauttaa myös, että työsuojelun vastualueen tulossopimuksen toteutumisesta tulee jatkossa raportoida aluehallintoviraston toimintakertomuksessa.

Aluehallintovirastojen toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Aluehallintovirastoissa on tuki- ja kehittämistoimia ja myös eräitä substanssitehtäviä keskitetty siten, että yksi virasto huolehtii tehtävästä tai tehtäväkokonaisuudesta muidenkin virastojen puolesta. Asiantuntemusta keskittämällä tehostetaan sekä osaamista että saavutetaan volyyymiin perustuvaa tehokkuutta. Tällaisia erikoistumistehtäviä ovat mm. kirjanpitoyksikön tehtävät ja eräät taloushallinnon kehittämis- ja seurantatehtävät, työnantaja- ja henkilöstöpolitiikkatehtävät, toiminnan kehittämistehtävät ja tietohallinto. Tietohallinto on lisäksi organisoitu yhdessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa siten, että tuottajatoiminnot ovat aluehallinnon yhteisiä ja tilaajatoiminnot on keskitetty aluehallintovirastojen sisäisesti.

Aluehallintovirastojen yhteisessä työryhmässä selvittiin toimintaa kuvaavien mittareiden käyttöä resurssien hallinnassa ja laadittiin malli, jonka mukaisesti on mahdollista jakaa voimavaroja eri toimialojen sisäisesti aluehallintovirastojen välillä. Mallin avulla ei kuitenkaan ole mahdollista vertailla eri tehtävien keskinäistä voimavaratarvetta. Mallia kehitetään edelleen, mutta se on otettu jo rajoitetusti käyttöön tuottavuustavoitteiden jakamiseksi ja voimavarojen tasaamiseksi aluehallintovirastojen kesken.

Aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueiden keskinäistä yhteistyötä, toimintamallien laatimista sekä AVI-ELY-yhteistyötä varten perustettiin kehittämisryhmät, joiden työ on jatkunut vuoden 2011 puolelle. Yhteistyön kehittäminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen on tärkeää, lisäksi tulee pystyä järjestämään asiantuntijoiden osaamista yli virastorajojen.

Ministeriön toimenpiteet

Tiukan taloustilanteen ja virastojen perustamistoimiin sekä tuottavuustavoitteisiin liittyvien näkökohtien vuoksi aluehallintovirastoille asetettiin virkojen täyttölupamenettely. Ministeriöt ovat osallistuneet resurssimittareiden selvittämiseen ja hyödyntäneet osaltaan tietojaa.

Ympäristöministeriö tulee aluehallintovirastojen ohjauksessa seuraamaan asiamääriä ja käsittelyaikoja virastojen kesken. Ruuhkautumisen välttämiseksi ja käsittelyaikojen tasoittamiseksi on tärkeää saada kohdennettua voimavaroja joustavasti virastojen välillä. Asioiden käsittelyyn liittyvän siirtymävaiheen päätyttyä tavoitteena on, että voimavarat saadaan jaettua asiamäärien suhteessa ympäristölupavastuualueiden kesken jo vuodelle 2012.

Sisäasiainministeriö antoi suojatilojen tarpeesta linjauskirjeen. Ministeriö tulee myös laatimaan yhteistyössä muiden ohjaavien ministeriöiden kanssa selvityksen aluehallinnon varautumisen ohjauksesta ja siihen liittyvästä keskushallinnon työnjaosta.

Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmän selvittämään, voidaanko lainsäädännöllisin toimenpitein tehostaa ja nopeuttaa kantelujen käsittelyä. Työryhmä selvittää myös onko muissa vastaavissa laillisuusvalvontaa hoitavissa valtion virastoissa kuin aluehallintovirastoissa vastaavaa tarvetta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialalla on kantelu- ja lupa-asioiden käsittelyaikatavoitteet pääosin saavutettu. Tavoitteeseen pääseminen on kuitenkin edellyttänyt priorisointeja siten, että toimialan muu ohjaus ja valvonta on kärsinyt. Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnallisessa tulossopimuksessa asettamia tulostavoitteita ei ole joiltakin osin saavutettu muun muassa niin terveydenhuollon kuin sosiaalihuollon resurssipulan vuoksi. Sivistystoimen kantelujen, valitusten ja oppilasarvioinnin oikaisupyyntöjen käsittelyaikatavoitteet on saavutettu runsaasta määrästä huolimatta.

Kaikkiaan terveydenhuollon entistä monimutkaisemmiksi muuttuneet kantelut ruuhkautuivat eikä määräaikatavoitteeseen päästy. Myös terveydenhuollon lupien käsittelyajat pitenevät. Lisätehtävinä koko alkuvuoden kuormitti edelleen pandemiavarautuminen sekä Valviran kanssa valvontasuunnitelmien täytäntöönpano mm. hoitotakuun sekä lääkehoidon valvonnassa

Strategiset ja toiminnalliset ympäristöterveydenhuollon yksikölle asetetut tavoitteet saavutettiin lukuun ottamatta kanteluiden käsittelylle asetettuja käsittelyaikatavoitteita. Vuonna 2010 vireille tulleet kantelut pystyttiin käsittelemään asetetussa 8 kuukauden tavoiteajassa, mutta käsittelemättä on vielä vanhoja, ennen vuotta 2010 vireille tulleita kanteluja.

Ympäristölupa-asioiden ratkaisumäärä ja lupatulot jäivät tavoitteesta. Käsittelyaikatavoitteita ei saavutettu, koska virastoon siirtyi edeltävissä virastoissa pitkään vireillä olleita asioita. Käsittelyaikatavoitteiden saavuttamisen vaikeus tiedostettiin jo tulossopimusta tehtäessä. Vastuualueen organisointi ja toiminnan saaminen käyntiin on ollut vaativa tehtävä, sillä tehtävät ja henkilöstö siirtyivät useasta virastosta ja toimintaa on useilla paikkakunnilla.

Aluehallintovirasto on hoitanut kirjanpitoyksikön tehtävät mukaan lukien talousseurannan kehittämisen ja keskitetyn raportoinnin erittäin hyvin. Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on ollut erikoistumistehtävänä myös aluehallintovirastojen toiminnan kehittäminen. Tehtävä on haasteellinen ja hakee vielä jonkin verran muotoaan, mutta konkreettisenä tuloksena on tehty mm. aluehallintovirastojen resurssiselvitys, jonka valmistumisessa kehittämissyksiköllä oli keskeinen rooli kuten viraston talousyksikölläkin. Yleissivistävän koulutuksen opettajien ja rehtorien erivapauksiin liittyvä erikoistumistehtävä on hoidettu asianmukaisesti.

Ministeriön toimenpiteet

Valtiovarainministeriö on asettanut kustannuslaskennan tehostamista ja maksullisen palvelutoiminnan hinnoittelun arviointia ja tarkistusta varten työryhmän, jonka vetovastuu on Etelä-Suomen aluehallintovirastolla.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen toiminta käynnistyi ripeästi ja vuoden alussa asetetut määrälliset välitavoitteet kanteluprosessin tehostamisessa saavutettiin. Vanhoista kanteluista saatiin ratkaistua kaikki vuosina 2006 ja 2007 vireille tulleet. Kanteluita ratkaistiin vuoden 2010 kuluessa merkittävästi enemmän kuin niitä tuli vireille. Aiempien vuosien aikana kertynyt suma purkautuneen noin kahden vuoden kuluessa, mikäli toiminnalle ei synny häiriöitä. Kantelun purkuprojektista huolimatta asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantavaan tai muulla tavoin epäasianmukaiseen toimintaan on puututtu välittömästi.

Sivistystoimen kantelujen käsittelyajoissa ei päästy aivan tavoitteeseen, koska käsittelyaikaa nostivat muutamat vanhat kantelut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisten palveluntuottajien lupien käsittelyä on suuresti viivästyttänyt Länsi-Suomen lääninhallituksen jakaantuminen kahdeksi aluehallintovirastoksi. Valviran ylläpitämä Ysteri- rekisteriä ei koko kevään aikana saatu toimimaan. Muissa aluehallintovirastoissa tätä ongelmaa ei ilmennyt. Myös terveydenhuollon valtakunnallisten palvelujen tuottajien lupien myöntämisen toimivallan siirto 1.9.2009 Valviraan on hidastuttanut lupahallintoa.

Kunta- ja palvelurakennemuutosten toteutumista on seurattu systemaattisesti vastuualueella mm. ylijohdajan ja vastuualueen johtajan kuntakäynneillä.

Romaniasiat on hoidettu Lounais-Suomen aluehallintoviraston toimesta myös Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella.

Lounais-Suomen aluehallintovirastolla on erikoistumistehtävänä hankintatoimen ja toimitilanhallinnon asiantuntijatehtävä. Toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin ja työ on ollut tuloksellista. Yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa on löydetty entistä taloudellisempia tilaratkaisuja. Konkreettisenä esimerkkinä on Turun virastotalon saneeraus, joka voitiin suunnata uudistetun aluehallinnon tarpeita vastaavasti.

Viraston toinen hallinnollinen erikoistumistehtävä on sisäisen valvonnan palvelujen tarjoaminen muille aluehallintovirastoille. Toiminta käynnistyi aluehallintovirastojen kanssa solmittujen palvelusopimusten perusteella. Valtiovarainministeriö on puolestaan vahvistanut Lounais-Suomen aluehallintoviraston kanssa sisäisen tarkastuksen yksikön vuosisuunnitelman. Toimintamalli on valtion virastoissa uusi, kokemukset ovat tähän asti hyviä ja tuloksena odotetaan saatavan sekä kustannusten säästöä että keskimäärin tehostunutta ja parantunutta sisäistä valvontaa. Aluehallintovirastot yksinään ovat hiukan liian pieniä yksiköitä palkatakseen kukin erikseen sisäisen tarkastajan.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen toiminta pääsi alkuvaikeuksien jälkeen aktiivisesti käyntiin. Ongelmana on ollut muun muassa aluehallintoylilääkäreiden sekä sosiaali-tarkastajien vajaamiehitys, johon on vaikuttanut vuoden 2010 kireä määrärahatilanne. Uusien palvelurakenteiden ja palvelukokonaisuuksien muodostumista ei ole pystytty seuraamaan tavoitteiden mukaisesti.

Sivistystoimen kantelujen keskimääräistä käsittelyaikaa tavoiteajan yli nostivat Länsi-Suomen lääninhallitukselta siirtyneet vanhat kantelut.

Sosiaalihuollon lupahallinnossa päästiin käsittelyaikojen ja tarkastusten suhteen tavoitteisiin ja siltä osin toteutuu myös ennakoivalvonnan periaate. Ympäri vuorokautisen hoidon valvonnan ja valvontakäyntien tavoite ei toteutunut. Valvontakäynnit on tehty 8 prosenttiin yksityisistä ja 6 prosenttiin julkisista toimintayksiköistä. Valvira on toteuttanut alueella kyselyn, jonka perusteella on tarkoitus valita riskikohteet, joihin raskaampi valvonta kohdistetaan.

Ruotsinkielisen opetustoimen palveluyksikön toiminta on käynnistynyt erinomaisesti, vaikka yksikön toimintakenttä ja yhteistyötahot ovat varsin laajat ja moninaiset.

Ympäristölupavastuualueella ratkaisumäärä- ja lupatulotavoitteet on asetettu kaksivuotiseen tulossopimukseen molemmille vuosille samaksi. Ensimmäisenä vuonna tästä ratkaisumäärätavoitteesta jäätin, sillä käsiteltäviä asioita oli vielä normaalia vähemmän, kun siirtymäsäännösten vuoksi osa alueen asioista käsiteltiin loppuun ESAVIssa ja ISAVIssa. Tämän vuoksi vastuualueen voimavaroja ei myöskään vielä voitu mitoittaa lopullisesti. Käsitelyaikatavoitteet saavutettiin siltä osin kuin tieto oli kirjattu. Jatkossa on välttämätöntä saada seurantatietoa uutta toimintaa koskevien lupahakemusten käsittelyajoista. LSSAVIssa uuden organisaation rakentaminen on vaatinut huomattavasti enemmän työtä kuin muualla, sillä paikkakunnalla oli ennestään kaikkein vähiten lupakäsittelijöitä. Rekrytointeja on ollut runsaasti ja uuden henkilöstön perehtymisvaihe on ollut menossa.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston haasteena on ollut myös sisäisen hallinnon rakenteiden järjestäminen, koska entisessä Länsi-Suomen läänissä keskitetty hallinto oli varsin pitkälle siirretty Turkuun ja uudessa aluejaossa jouduttiin lähtemään muita aluehallintovirastoja ohuemmilla voimavaroilla liikkeelle. Hallinnon ja kehittämistoiminnan vahvistaminen on kuitenkin onnistunut hyvin.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen organisointi ja toiminta on käynnistynyt hyvin. Haasteita tehtävien hoitamisen kannalta on tuottanut henkilöresurssin epätasainen jakautuminen niin osaamisalueiden kuin eri paikkakunnille sijoittumisen suhteen sekä budjettivajeen vuoksi täyttämättömät virat. Sivistystoimen yksittäisissä kantelujen käsittelyajoissa on huomattaviakin ylityksiä, vaikka käsittelyajat keskimäärin toteutuivat hyvin.

Kunta- ja palvelurakennemuutos on osaltaan hidastanutärkevien sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuusien muodostumista. Kaste- ohjelma on alueella toiminut hyvin ja aluehallintovirasto on ollut aktiivisesti mukana Kaste-ohjelman toimeenpanossa.

Ympäri vuorokautista hoitoa ja hoivaa on valvottu tehokkaasti ja tulokset näkyvät ikäihmisten palvelurakenteiden kehittymisenä, ikäpoliittisina strategioina ja henkilöstömitoituksen tarkistuksina. Hoidon saatavuutta on valvottu valvontaohjelman mukaisesti

Ympäristöterveydenhuollossa toimintasuunnitelmaa jouduttiin tarkistamaan alaspäin tuottavuusohjelman aiheuttamien säästötoimenpiteiden vuoksi, koska mm. auditoinnit ovat paljon aikaa vieviä. Näin ollen toiminnallisessa tulossopimuksessa asetettuja alkuperäisiä tavoitteita tarkastusten ja auditointien lukumäärän suhteen ei saavutettu, mutta keskeisimmät ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävät hoidettiin lähes suunnitelmien mukaisesti.

Ympäristölupa-asioiden määrän mukaan asetettu ratkaisumäärätavoite ylittyi. Käsitelyssä oli noin 70 siirtymäkauden asiaa Etelä-Suomen sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastojen toimialueelta. Myös lupatulotavoite ylittyi ja kaikki käsittelyaikatavoitteet saavutettiin. Ympäristölupavastuualueen organisoinnin haasteena on ollut aluejakomuutoksiin liittyvä vähenävä henkilöstökehys ja ympäristöministeriön toimipaikkalinjauksesta johtuva henkilöstön sijoittaminen päätoimipaikkaan.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on keskitetysti hoitanut maistraattien ohjaus- ja kehittämistehtävää koko maan maistraattien osalta. Aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikkö toimii tehtävänsä tavoitteiden osalta valtiovarainministeriön tulosohtauksessa.

Keskeisiä tavoitteita ovat olleet yhtenäisen tulosohjauksen mallin käyttöönotto maistraattikentässä, toiminnan ja talouden suunnittelun ja tuloraportoinnin kehittäminen, henkilöstöresurssien koordinointi sekä sähköisen asioinnin ja palveluprosessien kehittäminen ja holhoustoimen kehittämishankkeiden koordinointi. Yksikkö on hoitanut tehtävänsä erittäin hyvin ja tuloksellisesti. Yksikön yhteistyö maistraattien kanssa on ollut tiivistä.

Itä-Suomen aluehallintoviraston toisena erikoistumistehtävänä on aluehallintovirastojen työnantajatoiminnan ja henkilöstöpolitiikan koordinointi ja koko aluehallintovirastokenttää koskevista työnantajatehtävistä huolehtiminen. Aluehallintovirastojen toiminnan käynnistyessä on vuosi 2010 ollut työnantaja- ja henkilöstöpolitiikkayksikölle työntäyteinen. Suurimpana ja kiireellisimpänä tehtävänä on ollut uuden palkkausjärjestelmän suunnittelu ja sitä koskevien neuvottelujen käyminen. Yksikkö on hoitanut tehtävänsä erittäin hyvin ja tuloksellisesti. Aluehallintovirastojen uusi palkkausjärjestelmä ei vielä vuoden 2010 lopussa ollut valmis, mutta neuvottelut palkkausjärjestelmää koskevasta tarkentavasta virkaehtosopimuksesta ovat käynnissä. Yksikkö on sopinut lukuisan määrän muita tarkentavia virkaehtosopimuksia ja laatinut myös yhtenäisen henkilöstöhallinnon toimintakulttuurin luomiseksi yhteisiä suosituksia. Yksikkö on saanut aluehallintovirastoilta hyvää palautetta toiminastaan.

Hautaustoimilain mukaiset tehtävät on hoidettu erikoistumistehtävän asianmukaisesti.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut Itä-Suomen aluehallintoviraston yhteishankintavelvollisuuden toteutumista. Tarkastuksen johtopäätöksenä on, että yhteishankintavelvollisuutta on noudatettu kohtuullisen hyvin.

Aluehallintoviraston toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Todettu aluehallintovirastojen yhteisessä osuudessa. Lisäksi aluehallintovirasto on kirjannut yhteishankintoihin kohdistuneen tarkastuksen tuloksena täsmennyksiä eräisiin hankintojen ohjeistuksiin.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Lupahallinnon osalta aikataulut ja määräajat saavutettiin. Alkoholihallinnon luvat myönnetään keskimäärin 18 päivän kuluessa eli selkeästi alle yhden kuukauden määräajan. Anniskelupaikkojen ja vähittäismyynnin tarkastuksia tehtiin vuonna 2010 vähemmän kuin edellisellä vuonna ja tämä johtui pääosin alkoholitarkastajan viran täyttämisestä. Yksityinen sosiaali- ja terveydenhuollon lupahallinto on hoidettu tavoitteen mukaisesti ja käsittelyajat lupien osalta saavutettiin. Terveystieteiden valtakunnallisista luvista johtuen käsittelyaika edelliseen vuoteen verrattuna hieman kasvoi, mutta tavoitetila saavutettiin.

Paras -hankkeen ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden muodostuminen PSAVIN alueella on ollut joutuisaa, mutta niiden yhteistoiminta on monilla alueilla alkanut jo rakoilla. Valvontaa ja tarkastuksia on pyritty keskittämään joiltakin osin uusille yhteistoiminta-alueille, jotta saadaan oikea kuva yhteistoiminnan merkityksestä palvelujen saatavuuteen. Kuntien yhteistoiminta-alueiden hallinnollista yhteistyötä ja päätöksentekoa on seurattu myös hallintopäätösten kautta.

Kantelujen määrä aluehallintoviraston alueella on pysynyt suhteellisen vakiona, mutta erilaisien valvonta-asioiden käsittely on selkeästi kasvanut. Ennakollista valvontaa aluehallintovi-

rasto on vuoden aikana hoitanut erityisesti informaatio-ohjauksen keinoin. Aluehallintoviraston alueelle on nimitetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelukunta.

Oppilasarvioinnin oikaisupyynnöissä yksittäinen käsittelyaika ylittyi huomattavasti. Koska käsittelyajan ylityksellä voi olla jatko-opintoihin pääsyn kannalta merkitystä, tulisi käsittelyajoissa pysyä.

Ympäristölupavastuualueella jäätiin ratkaisumäärätavoitteesta, mutta lupatulotavoite lähes saavutettiin. Käsittelyaikatavoitteet saavutettiin muuten, mutta uutta toimintaa koskevien hakemusten käsittelyaika oli vajaan kuukauden tavoitetta pidempi eräiden edeltävistä virastoista siirtyneiden, pitkään vireillä olleiden asioiden takia.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tehtävänä on huolehtia keskitetysti peruspalvelujen arvioinnin kehittamisestä sekä valtakunnallisen raportin koostamisesta. Aluehallintovirasto on huolehtinut hyvin alueellisesti hajautetun valmistelun ohjeistamisesta sekä valtakunnallisen arviointiraportin kokoamisesta uudella, aikaisempaa nopeammalla aikataululla.

Lapin aluehallintovirasto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Aluehallintovirasto teki tarkastuskäynnin 20 prosenttiin yksityisistä luvanvaraisista sosiaalihuollon ja 12 prosenttiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon pitkäaikaisen laitoshoidon ja tehostetun palveluasumisen toimintayksiköistä. Tarkastuskohteiden arviointi suoritettiin aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston vanhusten ympärivuorokautisten palvelujen valvonta-suunnitelman toimeenpano-ohjelman 2010 mukaisesti. Tarkastuskäynneillä on todettu olevan merkittävää vaikuttavuutta, sillä niiden seurauksena ovat useat yksiköt toteuttaneet korjaavia toimenpiteitä.

Sekä yksityisten että julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvonnassa ja ohjauksessa suunnattiin painopiste etukäteisvalvontaan asianmukaisen toiminnan sekä asiakas- ja potilasturvallisten palvelujen laadun ja saatavuuden varmistamiseksi ja parantamiseksi. Etukäteisvalvontaan panostamalla onnistuttiin rajoittamaan kanteluiden määrän kasvua, sillä asiakkaiden esiintuomat epäkohdat hoidettiin välittömällä yhteydenotoilla kuntiin ja yrityksiin, mikäli se oli mahdollista.

Ympäristöterveydenhuollolle strategisessa ja toiminnallisessa tulossopimuksessa asetetut tavoitteet saavutetaan pääosin suunnitellun mukaisesti. Kuntien ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden muodostumista on edistetty ohjaamalla kuntia, keräämällä tietoja ja syöttämällä ne tietojärjestelmään sekä raportoimalla sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle tilanteesta.

Lapin aluehallintovirastoon on sijoitettu aluehallintovirastojen tietohallintoyksikkö. Valtion aluehallinnolla on ICT-palvelujen tuottamista varten Etelä-Savon ELY-keskuksen yhteyteen organisoitu Aluehallinnon tietopalveluyksikkö AHTI. Aluehallintoviraston tietohallintoyksikkö on suoriutunut tehtävästään tuloksellisesti ja osaltaan taannut uusien aluehallinnon virastojen katkottoman ja häiriöttömän toiminnan. Tietohallintoyksikkö on myös tehnyt uraa uurtavaa työtä tilaajaroolin kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa.

Saamelaisopetusta koskevat erikoistumistehtävät on hoidettu asianmukaisesti.

Ahvenanmaan valtionvirasto

Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Ahvenanmaan valtionvirastolla on monin osin erilainen tehtäväkenttä kuin Manner-Suomen aluehallintovirastoilla. Valtionvirastoon on koottu mm. maataloushallintoon, alusten rekisteröintiin ja ajoneuvoverotukseen liittyviä tehtäviä sekä maistraatin tehtävät. Lisäksi virastolla ja viraston päälliköllä, maaherralla, on erityisiä maakuntahallinnon kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyviä tehtäviä sekä valtiovallan edustustehtäviä itsehallinnon suuntaan.

Maaherra koordinoi valtionhallinnon yksiköiden yhteistyötä Ahvenanmaalla. valtionhallinnon yksiköiden päälliköt kokoontuvat säännöllisesti maaherran johdolla. Valtionvirasto on uusinnut kolmikielisen esitteen, johon on koottu perustiedot maakunnassa toimivien 17 valtion organisaatioyksikön toiminnasta. Valtionviraston on myös edistänyt valtion virkamiehille järjestettävää suomen kielen koulutusta.

Virasto on saavuttanut tulostavoitteensa koskien sekä suoritteiden määrää että asiakaspalvelun joutuisuutta.

Aluehallintoviraston toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Aluehallintovirasto on kartoittanut sisäisen valvonnan riskejä ja pyrkii minimoimaan havaittuja riskejä.

Ministeriön toimenpiteet

Valtiovarainministeriö pyrkii omalta osaltaan huolehtimaan siitä, että Ahvenanmaan valtionvirasto pysyy erilaisissa kehittämishankkeissa samassa asemassa kuin aluehallintovirastot. Ahvenanmaan maaherra osallistuu valtiovarainministeriön puheenjohtajalla järjestettäviiin ylijohtajakokouksiin ja virastolla on edustus keskeisissä yhteisissä hallinnon kehittämishankkeissa.

RAHASTOT

Valtion vakuusrahasto

Talletuspankkien vakaan toiminnan turvaamiseksi on valtion talousarvion ulkopuolinen Valtion vakuusrahasto (379/1992). Rahaston varoista voidaan myöntää lainoja erityisehdoin (*tukilaina*) luottolaitostoiminnasta annetun tarkoitetuille vakuusrahastoille. Rahaston vastuulla voidaan antaa takauksia mainittujen vakuusrahastojen ottamille lainoille. Rahaston varoista voidaan myös merkitä suomalaisen talletuspankin osakkeita ja osuuksia, antaa pankin ottamille lainoille takauksia ja myöntää muutakin rahoitustukea, jos se on tarpeellista pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi.

Rahastoon kuuluvat ne varat, jotka rahaston toiminnasta kertyvät ja jotka valtion talousarviossa rahastolle myönnetään. Rahaston luonteen vuoksi sen ensisijaisena päämääränä ei ole tuottaa taloudellista voittoa vaan turvata talletuspankkien vakaa toiminta.

Tilikaudella 2010 rahaston tulos oli noin 4,9 miljoonaa euroa ja tase vuoden lopussa noin 7,9 miljoonaa euroa. Valtion vakuusrahasto tuloutti vuonna 2010 budjettitalouteen varoja noin 10,3 miljoonaa euroa. Tilinpäätös on vahvistettu 9.3.2010.

Tilintarkastus on suoritettu 23.2.2011. Rahaston hallinnon ja tilien tarkastamista varten valtioneuvoston yleisistunto määrää kalenterivuodeksi kerrallaan vähintään kaksi ja enintään kuusi tilintarkastajaa, joista kahden tulee olla KHT-tilintarkastajia tai niin, että toinen on JHTT -tilintarkastaja. Rahaston tilintarkastajilla ei ole ollut huomauttamista rahaston tilinpäätöksestä.

Ministeriöllä ei ole huomauttamista Valtion vakuusrahaston toiminnasta eikä tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2010.

Valtion eläkerahasto

Valtiovarainministeriön alaisuudessa toimivan eläkerahaston avulla valtio varautuu tulevien eläkkeiden rahoitukseen ja pyrkii tasaamaan eri vuosien eläkemenoja. Rahaston tehtävänä on sijoittaa sille uskotut varat tuottavasti ja turvaavasti. Valtion eläkerahastosta ei makseta eläkkeitä, vaan kaikki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat eläkkeet maksaa Valtiokonttori valtion talousarvion varatuista määrärahoista.

Eläkerahastosta siirretään valtion talousarvion yleiskatteeksi 40 % valtion vuotuisesta eläkemenosta. Rahaston varat ovat valtion varallisuutta, mutta ne ovat rahaston nimissä ja hallinnassa. Rahaston toiminnasta aiheutuvat menot maksetaan rahaston hallinnassa olevista varoista. Eläkerahaston tuloja ovat rahastolle tuloutettavat eläkemaksut ja muut maksut sekä rahaston varoille saatavat tuotot.

Rahaston hallinnassa olevan sijoitusvarallisuuden markkina-arvo oli vuoden 2010 lopussa 13,9 mrd. euroa eli likimain 1,6 mrd. euroa suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Rahaston nettomääräinen eläkemaksutulo (eläkemaksut – siirto valtion talousarvion katteeksi) oli likimain 200 milj. euroa vuoden aikana, eli sijoitustoiminnan absoluuttinen tuotto oli n. 1,4 mrd. euroa v. 2010.

Sijoituksista 54 % oli korkosijoituksia, 41 % osakesijoituksia ja 5 % muita sijoituksia vuoden lopussa. Sijoitustoiminnan suhteellinen tuotto oli 11,7 % v. 2010 (16,4 % v. 2009).

Valtiovarainministeriö on asettanut rahastolle strategisen ja toiminnallisen tuottotavoitteen. Strategisen tulostavoitteen mukaan valtion eläkerahaston sijoitustoiminnan tulee pitkällä aikavälillä tuottaa enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto. Riskittömällä sijoitusvaihtoehdon tuotolla tarkoitetaan valtion netto velan kustannusta mukaan lukien velanhallinnassa tehtyjen johdannaissopimusten kustannukset. Nettovelalla tarkoitetaan valtion budjettitalouden velan ja kassavarojen erotusta. Toiminnallisen tulostavoitteen mukaan valtion eläkerahaston sijoitustoiminnan tuoton tulee riskikorjattuna ylittää rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksin tuotto.

Vuosina 2001 - 2010 rahaston vuosituotto on ollut keskimäärin 5,5 % ja valtion velan keskimääräinen kustannus 4,1 %. Rahasto on siten saavuttanut sille asetetun pitkän aikavälin tuottotavoitteen. Rahaston salkun tuotto oli 11,7 % ja vertailuindeksin tuotto 10,3 % vuonna 2010, joten rahaston toiminnallinenkin tulostavoite saavutettiin.